

การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี

Community Development according to Sufficiency Economy

Philosophy Principles in Nonthaburi Province

กำพล ศรีโท¹ ภมร ชันธะหัตถ์² ธนิสร ยืนยง³

Kampol Sritho¹ Phamorn Khanthahat² Tanisorn Yeunyong³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี และ (3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี เป็นวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณจำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพ คือผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 18 คน จำแนกเป็น ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน 4 คน ประชาชนทั่วไป 14 คน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า

1.ระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการจัดการชุมชน ด้านผู้นำชุมชน ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม ด้านจิตใจ ด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ด้านผู้นำชุมชน ด้านกระบวนการจัดการชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านจิตใจ ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05

3. ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีสภาพจิตใจที่พร้อมจะเรียนรู้ พร้อมที่จะนำความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และใช้ชีวิตประจำวัน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Student of Doctor of Public Administration, Faculty of Political Science Pathum Thani University

² รองศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Assoc.Prof. Dr, Faculty of Political Science Pathum Thani University

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Assistant Professor Dr. , Faculty of Political Science Pathum Thani University

คำสำคัญ : การพัฒนาชุมชน, หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การส่งเสริม

Abstract

The research purposes were (1) to study the level of community development according to Sufficiency Economy Philosophy Principles in Nonthaburi Province; (2) to study the factors affecting the community development according to Sufficiency Economy Philosophy Principles in Nonthaburi Province; and (3) to propose the guidelines of community development according to Sufficiency Economy Philosophy Principles in Nonthaburi Province. This was the quantitative and qualitative research. The population was people aged 18 years and over, domiciled in Nonthaburi Province; the sample group of quantitative research was the 400 people, the research instrument was the questionnaire; the sample group of qualitative research was the 18 interviewees consisted of the 4 local leaders and community leaders, and 14 general public, the research instrument was the in-depth interview form. The data analysis statistics were the frequency, percentage, mean, standard deviation, multiple regression analysis, and correlation analysis.

The results were as follows:

1. Level of Sufficiency Economy Philosophy Principles found the overall was at high level; the descending mean were: the community management processes aspect, the community leaders aspect, the local wisdom and community culture aspect, the people's participation aspect, the natural resources and environment aspect, the social aspect, the psychological aspect, the technology aspect, and the economic aspects, respectively;

2. the factors affecting the community development in the community leaders aspect, the community management processes aspect, the natural resources and environment aspect, and the psychological aspect affected to the community development according to Sufficiency Economy Philosophy Principles in Nonthaburi Province at statistical significance level 0.05; and

3. Should encourage people to have a state of mind for ready to learn, and ready to apply the knowledge of sufficiency economy in their careers and use daily.

Keywords: community development, Sufficiency Economy Philosophy Principles

บทนำ

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการค้าขายแบบเศรษฐกิจพอเพียง (พระราชดำรัส พระราชทานเมื่อ วันที่ 4 ธันวาคม 2540 โดยภาพรวมสรุปดังนี้

1) ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด หมายความว่า ต้องพยายามอาศัยตนเองให้มากที่สุด และอาศัยปัจจัยหรือคนภายนอกน้อยที่สุด ในระดับครอบครัวควรพึ่งการผลิตภายในครอบครัว ระดับชุมชนควรพึ่งการผลิตในชุมชน ระดับชาติควรพึ่งการผลิตภายในชาติ เช่นในระดับครอบครัว มีการปลูกพืชไว้รับประทานเอง พยายามตัดหรือทอเสื้อผ้าเอง ปลูกต้นไม้ไว้สำหรับทำเชื้อเพลิง ทำเครื่องเรือน และสร้างอาคารบ้านเรือน พยายามซื้อให้น้อยที่สุด โดยเฉพาะการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เมื่อมีปัญหาที่พยายามแก้ไขด้วยตนเอง สำหรับตัวอย่างในระดับชุมชน นั้นควรมีโรงสีของชุมชน มีโรงเรียนของชุมชน มีสหกรณ์ของชุมชน ส่วนตัวอย่างในระดับชาติได้แก่ ผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นที่ประชาชนใช้กันตามบ้านเรือน ไม่มุ่งพึ่งสินค้านำเข้ามากนัก เมื่อมีปัญหาในระดับชาติต้องพึ่งคนในชาติด้วยกันแก้ปัญหา

2) ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ตามลักษณะข้อ 1 ของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด พยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลดีมากที่สุด เช่น ในครัวเรือน มีที่ดินเหลืออยู่ ก็ปลูกผักผลไม้เอาไว้รับประทาน ใช้เวลาอย่างมีคุณค่า เช่น ผลิตสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ใช้โดยการเอากระดาษเหลือใช้มาพับถุง อ่านหนังสือหาความรู้ซ่อมแซมเครื่องใช้หรือบ้านเรือนที่ชำรุด นำเสื้อผ้าของลูกคนโตมาดัดแปลงให้เป็นเสื้อผ้าของลูกคนเล็ก นำกระดาษที่ใช้แล้วด้านหนึ่งกลับมาใช้อีกด้านหนึ่ง เศษอาหารที่เหลือก็หมักไว้เป็นปุ๋ย ขยะที่เกิดจากการกิน เมื่อนำมาแยกส่วนก็สามารถส่งให้ผู้อื่นทำประโยชน์ได้ เช่น ถุงพลาสติกนำไปหลอมทำเป็นถุงใช้ได้ อีก โลหะหลอมใช้ได้ อีก แก้วแตกนำไปหลอมใหม่ เศษกระดาษนำไปย่อยแล้วทำเป็นกระดาษสำหรับผลิตกล่องกระดาษ ถ้วยหรือจานแตก และเศษคอนกรีตจากการก่อสร้างนำไปถมที่ก่อสร้าง

3) ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลังแสวงหาความพอเหมาะพอดีได้คุณภาพ การผลิตและบริโภคเกินกำลังเป็นการเสียความสมดุลแห่งธรรมชาติของเศรษฐกิจ ธรรมชาติของเศรษฐกิจต้องการความสมดุล การผลิตที่เกินกำลังทรัพยากร รวมทั้งกำลังเงิน เป็นความโลภตามวิธีการของตะวันตก นักธุรกิจตะวันตกสั่งสอนกันต่อ ๆ มาว่า ในทำธุรกิจใด ๆ จะใช้ทรัพยากรของตนอย่างไม่เพียงพอกและไม่มีใครทำกัน จะต้องเช่าที่ดินหรืออาคารของผู้อื่น ต้องกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น ๆ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองจากการมีส่วนแบ่งการตลาดสูงกว่า ความคิดนี้ได้แพร่เข้ามาสู่คนไทย ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้าหรือชาวนาต้องกู้เงินมาทำอาชีพในที่สุด สินค้าของตนก็เกินอุปสงค์ของตลาด ต่อมาก็เป็นกำลังเงินทุนสำรอง แล้วอาจล้มละลายไปตาม ๆ กัน ชาวนาต้องสูญเสียที่ดิน นักธุรกิจต้องปิดกิจการ ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ขาดทุนในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สาเหตุเกิดจากการผลิตที่เกินกำลัง ต้องกู้เงินมาก และบริโภคเกินกำลัง จนขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลรับภาระหนี้เงินเกินกำลังทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็น จำนวนมาก

4) การมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน เนื่องจากเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องพยายามผลิตสินค้าและบริการใช้เองให้มากที่สุด เป็นความพยายามหลีกเลี่ยงจากการซื้อจากตลาด เพราะไม่ใช่เศรษฐกิจการตลาด (Market Economy) แต่ทุกชุมชนไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตนต้องการได้ทุก

อย่าง จึงต้องอาศัยผู้ที่อยู่ใกล้เคียงในชุมชนที่เป็นหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนในอดีตของสังคมไทย คือ การลงแขกเกี่ยวข้าว ซึ่งต่างก็เวียนไปช่วยกันเกี่ยวข้าวในนาของผู้อื่นโดยไม่รับค่าจ้าง การนำสินค้ามาแลกกันภายในตำบล โดยผู้แลกต้องไม่ใช่พ่อค้า หรือถ้าซื้อขายกันก็เป็นการซื้อสินค้าที่ผลิตได้ในตำบลหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การยืมสินค้ากันใช้แทนการซื้อก็เป็นการช่วยเหลือกันเองแบบหนึ่ง การตั้งกลุ่มออมข้าวเพื่อให้สมาชิกได้ยืมบริโภคในยามขาดแคลน สหกรณ์ที่สมาชิกผลิตสินค้า และออมทรัพย์ร่วมกัน เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการร่วมมือช่วยเหลือกันเอง ซึ่งแนวทางนี้ตรงข้ามกับเศรษฐกิจการตลาด ที่ผลิตสินค้าอย่างเดียว จำหน่ายเอาเงินไว้ซื้อสินค้าอื่นที่ตนต้องการ ขาดการช่วยเหลือกันและกันในการผลิตและการบริโภค (ปิณฑช ไสลบาท, 2550 : 34)

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัยและวิกฤติ เพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนของการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2550 : 2-3) ในปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสำคัญกับการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ จะเห็นได้จากรัฐบาลมีการนำแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้เป็นนโยบายหลักในการบริหารประเทศ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลในทุกๆ ด้าน โดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โครงการสนับสนุนให้คนในประเทศดำเนินชีวิตในกรอบความพอเพียง นโยบายการพัฒนาประเทศ ที่ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพึ่งพาตนเอง ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในตั้งแต่ระดับรากหญ้า รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลาง สามารถปรับตัวเลือกรับสิ่งที่เป็นประโยชน์ และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จากทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ ซึ่งจะนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนไทยในที่สุด การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จะเป็นการเสริมพลังในการดำเนินนโยบาย ของรัฐบาลที่เน้นการพึ่งตนเอง และการอยู่ได้อย่างมั่นคง (ณพิชญา วาจาจรุระ, 2552 : 1) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ขาดไม่ได้คือการพัฒนาชุมชนเป็นกระบวนการในการหนุนเสริมให้พื้นที่ และกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น มีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งในด้านบริบทในการดำเนินชีวิต และวิถีชีวิตของผู้คน โดยมีกระบวนการในการพัฒนาผ่านคนที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมกันพัฒนาโดยอาศัยทรัพยากรและทุนที่มีอยู่ในชุมชน และการหนุนเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในลักษณะการมีส่วนร่วมจากภายใน และภายนอก ซึ่งหากกระบวนการในการพัฒนามีการจัดการที่ดีย่อมส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของคนที่อยู่ในชุมชน และนำไปสู่ความเจริญด้านกายภาพในเชิงพื้นที่ด้วย โดยการพัฒนาชุมชน เป็นกรรมวิธีแห่งการกระทำของสังคม ซึ่งราษฎรในชุมชนนั้นๆ ร่วมกันจัดวางแผน และลงมือปฏิบัติตามแผนเอง แผนดังกล่าวจะกำหนดว่ากลุ่มของตนเอง และแต่ละบุคคลมีความต้องการ

อะไร และมีปัญหาร่วมกันอะไรบ้าง แล้วจัดทำแผนการของกลุ่ม และของแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้มาเพื่อสิ่งที่ต้องการและสามารถแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนนั้นให้ได้มากที่สุด (พิรพัฒน์ พันศิริ, 2559 : 14)

การพัฒนาชุมชน เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญ และเป็นหัวใจหลักในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า สำหรับความเจริญก้าวหน้าของประเทศนั้น ต้องครอบคลุมถึงประชากรของประเทศในเขตชุมชนต่างๆ ว่ามีขีดความสามารถในการพัฒนาความมั่นคงพื้นฐานหรือไม่ ได้แก่ ความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ความมั่นคงระดับครัวเรือน ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ศักยภาพการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และความสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นต้น การพัฒนาที่ยั่งยืนจะต้องมีความสัมพันธ์กับสังคมที่ยั่งยืน ถึงจะสามารถพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า โดยมุ่งเน้นไปที่ปัจเจกบุคคล พัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพ มีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดี โดยเน้นมีการร่วมมือกันระหว่างประชาชน กับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นวิธีการที่นำเอาบริการของรัฐบาลผนวกเข้ากับความต้องการของประชาชนเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น (ธนากร สังเขป, 2556 : 40 - 55) ด้วยสถานการณ์โรคระบาด โควิด-19 การดำรงชีวิตในเมืองเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่ยอมตกงาน ต้องกลับภูมิลำเนาถิ่นฐานบ้านเกิด เพื่อความอยู่รอด หันหน้าเข้าหาธรรมชาติ เปลี่ยนวิถีชีวิตไปสู่ระบบเกษตรกรรม เกิดเกษตรครัวเรือน ปลูกผักริมรั้ว สวนครัวเพื่อรับประทานในครอบครัว พึ่งพาตนเองให้มากที่สุด อยู่แบบพอประมาณ ไม่ฟุ้งเฟ้อ ซึ่งจังหวัดนนทบุรีก็เป็นจังหวัดหนึ่งที่ติดเมืองหลวงกรุงเทพมหานคร แต่ในขณะเดียวกัน การเกษตรในจังหวัดนนทบุรี ใช้ประโยชน์ทางการเกษตร 219,012 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 56.31 เกินครึ่งของพื้นที่ทั้งจังหวัด ซึ่งสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 จังหวัดนนทบุรี ก็เป็นหนึ่งจังหวัดที่เป็นพื้นที่สีแดงเข้ม ประชาชนได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก แต่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางสถานการณ์เช่นนี้ พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ว่าด้วยเรื่องการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ต้องพยายามอาศัยตนเองให้มากที่สุด และอาศัยปัจจัยหรือคนภายนอกน้อยที่สุด ในระดับครอบครัวควรพึ่งการผลิตภายในครอบครัว ระดับชุมชนควรพึ่งการผลิตในชุมชน และควบคู่กับการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแนวทาง และยังมีปัจจัยเกี่ยวข้องอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี และนำเสนอแนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำองค์ความรู้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน การปฏิบัติตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จะเป็นส่วนเสริมให้ประชาชนมีความเป็นอยู่อย่างมั่นคง มีความสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นบนพื้นฐานความพอประมาณ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี สามารถอธิบายถึงขอบเขตของการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ประการ ดังนี้

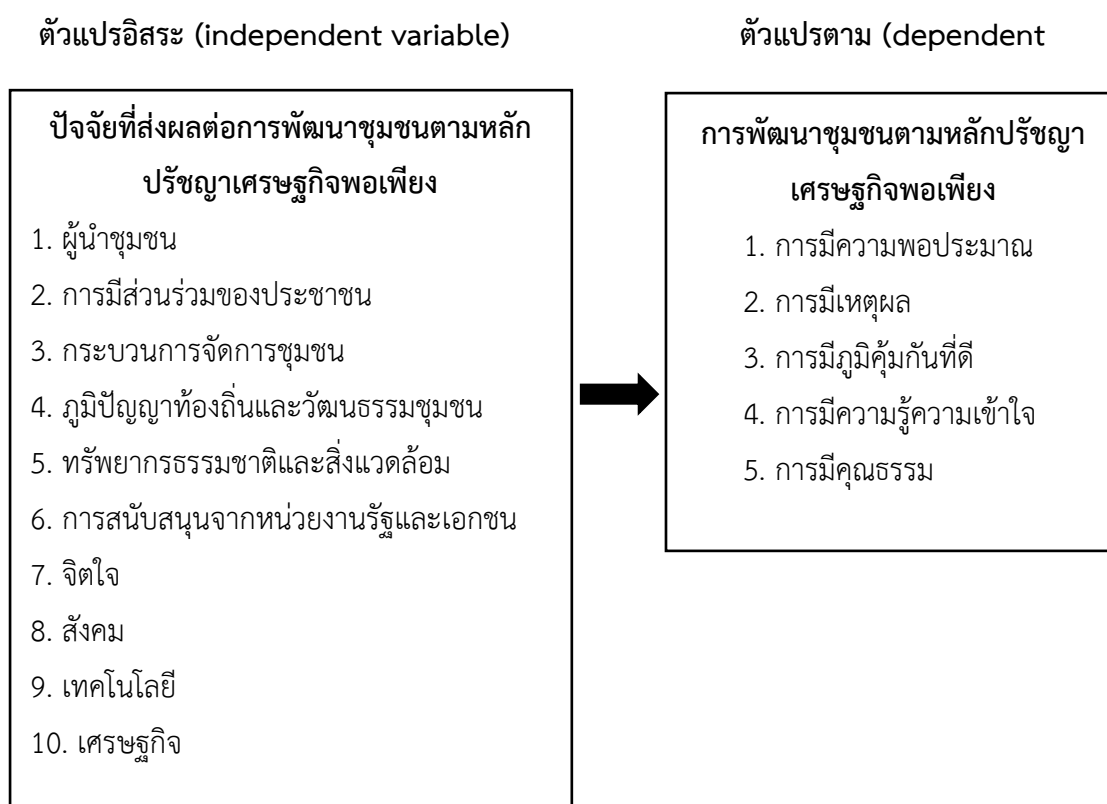
1. ด้านเนื้อหา ขอบเขตด้านเนื้อหาแบ่งออกเป็น ดังนี้
 - 1.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) กระบวนการจัดการชุมชน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน (อุษณกร ทาวะรัมย์, 2561 : 41) 7) จิตใจ 8) สังคม 9) เทคโนโลยี 10) เศรษฐกิจ (ที่มา : สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554 : 76)
 - 1.2 การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) การมีความพอประมาณ 2) การมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) การมีความรู้ความเข้าใจ 5) การมีคุณธรรม (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2555 : 10)
2. ด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีภูมิลำเนาในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1,276,745 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 594,308 คน หญิง จำนวน 682,437 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง จังหวัดนนทบุรี)
3. ด้านระยะเวลา
การวิจัยเรื่องนี้ได้ทำการค้นหาข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพรวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูล เริ่มตั้งแต่ เดือนมีนาคม 2564 ถึง เดือนกรกฎาคม 2565
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
ตัวแปรอิสระ (independent variable: IV) คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน

3) กระบวนการจัดการชุมชน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน (ที่มา : อุษณากร ทาวะรัมย์, 2561 : 41) 7) จิตใจ 8) สังคม 9) เทคโนโลยี 10) เศรษฐกิจ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554 : 76)

ตัวแปรตาม (dependent variable: DV) คือ การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) การมีความพอประมาณ 2) การมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) การมีความรู้ความเข้าใจ 5) การมีคุณธรรม (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2555 : 10)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าข้อมูล ข่าวสาร จากตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งปรากฏดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้ การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลหัตถ์ภูมิจากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิ โดยใช้ ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (mixed methods research) ระหว่างเชิงปริมาณเชิงคุณภาพ โดย ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปมีภูมิลำเนาในจังหวัด นนทบุรี จำนวน 1,276,745 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 594,308 คน หญิง จำนวน 682,437 คน (สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง จังหวัดนนทบุรี) ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยคำนวณหา ขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973 : 727-728) และกำหนด ความคลาดเคลื่อนที่ 5 เปอร์เซ็นต์ จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยอาศัยสัดส่วน (proportional stratified sampling) โดยจะแบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้นภูมิ ทำการเลือกตัวอย่าง จากแต่ละชั้นในสัดส่วนที่แตกต่างกันซึ่งจะทำให้ได้ตัวอย่างที่เพียงพอในการสำรวจ

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 18 คน จำแนก เป็น ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน 4 คน ประชาชนทั่วไป 14 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) กระบวนการจัดการชุมชน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน 5) ททรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน (อุษณกร ทาวะรัมย์, 2561 : 41) 7) จิตใจ 8) สังคม 9) เทคโนโลยี 10) เศรษฐกิจ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2554 : 76)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) การมีความพอประมาณ 2) การมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) การมีความรู้ความเข้าใจ 5) การมีคุณธรรม (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2555 : 10)

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 1) การมีความพอประมาณ 2) การมีเหตุผล 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดี 4) การมีความรู้ความเข้าใจ 5) การมีคุณธรรม (มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ, 2555 : 10)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่า ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้ออกแบบจะเป็นข้อมูล ที่มีคุณค่า ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือและความแม่นยำของแบบสอบถามทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item-objective congruence index) โดยข้อคำถามที่มี ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้ ซึ่งการหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) ได้ค่าความ

เชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง และนำไปทดลองใช้ (try-out) กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เพื่อหาค่าความเที่ยง จำนวน 30 ชุด ด้วยการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมวิจัยทางสังคมศาสตร์ หาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยเลือกข้อที่มีค่าความเที่ยงตั้งแต่ 0.85 ขึ้นไป ถือว่าเพียงพอสำหรับใช้เป็นมาตรฐานของมาตรวัด

สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นไปตามโครงสร้างตัวแปรที่ได้กำหนดไว้ กำหนดข้อคำถามเป็นลักษณะปลายเปิด โดยพัฒนาจากตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การวิจัยเชิงปริมาณ การเก็บรวบรวมข้อมูล จากค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลทางทฤษฎี และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี เพื่อนำมาปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการชี้วัดได้อย่างถูกต้อง และนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ตามหลักการเชิงเนื้อหาและเหตุผลทางวิชาการ โดยทำการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ตามข้อเท็จจริงของกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ หลังจากทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน จำแนกเป็น ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน 4 คน ประชาชนทั่วไป 14 คน ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความสะดวกของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมหรืออนุญาตให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการนัดหมายวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึกจากมหาวิทยาลัยโดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ในขณะที่สัมภาษณ์มีการจดบันทึกข้อความสำคัญ และขออนุญาตบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียง ภาพนิ่ง ภายหลังจากการสัมภาษณ์แต่ละรายเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำบทสัมภาษณ์นำมาถอดเทปรวบรวมประเด็นคำตอบต่างๆ และวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อสรุปสาระความสัมพันธ์ของแนวคิดนั้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนบทสรุปงานวิจัยในครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างดำเนินการโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปและเครื่องมือทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ตั้งไว้ โดยสถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 และเพศชาย จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 มีอายุอยู่ระหว่าง 46 – 50 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 27.0 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 มีสถานภาพสมรส จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.3

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าคะแนนจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่า ด้านกระบวนการจัดการชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมา ได้แก่ ด้านผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.88$) และด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$) ตามลำดับ

3. การวิเคราะห์การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 3.76$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าคะแนนจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก ด้านการมีคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีความรู้ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และด้านการมีเหตุผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี ด้วยวิเคราะห์การถดถอย (multiple linear regression analysis) จากตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของสมการเท่ากับ 0.589 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน (X_1) ปัจจัยด้านกระบวนการจัดการชุมชน (X_3) ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X_5) และปัจจัยด้านจิตใจ (X_7) อธิบายความผันแปรได้ร้อยละ 34.6 มีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ .184 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรีในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ $\hat{Y} = 2.087 + 0.479(X_7) + 0.215(X_5) + 0.134(X_1) + 0.118(X_3)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.245(X_7) + 0.095(X_5) + 0.064(X_1) + 0.058(X_3)$

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	B	Std. Error	Beta	t	Sig
Constant	2.087	.184		11.358	.000
ด้านผู้นำชุมชน(X_1)	.064	.021	.134	3.123	.002*
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน(X_2)	.024	.022	.049	1.095	.274
ด้านกระบวนการจัดการชุมชน(X_3)	.058	.021	.118	2.827	.005*
ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน(X_4)	.027	.022	.055	1.189	.235
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(X_5)	.095	.019	.215	5.072	.000*
ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน(X_6)	.004	.020	.009	.212	.832
ด้านจิตใจ(X_7)	.245	.024	.479	10.305	.000*
ด้านสังคม(X_8)	.022	.018	.057	1.254	.210
ด้านเทคโนโลยี(X_9)	.008	.020	.017	.417	.677
ด้านเศรษฐกิจ(X_{10})	.022	.019	.050	1.181	.238
R = 0.589, R Square = 0.346, Adjuster R Square = .330					
Std. Error of the Estimate = 0.117619 F = 20.624, Sig = 0.000					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ผลการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้นำจะมีบทบาทต่อพฤติกรรมทางสังคมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการตัดสินใจไปมีบทบาทต่อกิจกรรมทางสังคม การได้รับทราบข้อมูลการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจนจากผู้นำชุมชน การได้เรียนรู้กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ ในขณะที่การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ทำให้รูปแบบการคิดมีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น มีการเอื้ออาทรแก่ผู้อื่นในสังคมอาจเนื่องมาจากการมีแบบอย่างที่ดี รวมไปถึงการปฏิบัติงานด้วยกันอย่างเสมอภาค และการไม่เลือกปฏิบัติ

6. องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในจังหวัดนนทบุรี พบว่า

6.1 การที่ประชาชนมีสภาพจิตใจที่พร้อมจะเรียนรู้ พร้อมทั้งจะนำความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ และใช้ชีวิตประจำวันนั้นจะช่วยให้เกิดแรงสนับสนุนต่อการมีบทบาทในกิจกรรมทางสังคมมากขึ้นด้วย อีกทั้งยังจะร่วมเป็นกำลังที่ดีต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

6.2 การสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในการร่วมกิจกรรมทางสังคมนั้นจะช่วยให้ประชาชนกำหนดรูปแบบผลประโยชน์ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ รวมไปถึงการสร้างแรงจูงใจที่ผู้นำชุมชนส่งเสริมแก่ประชาชน จะช่วยส่งเสริมการตัดสินใจไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐสูงขึ้น

6.3 ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์สอดคล้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ จะช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้การพึ่งพาตนเอง และพัฒนาศักยภาพการมีส่วนร่วมในระดับชุมชน

6.4 ผู้นำจะมีบทบาทต่อพฤติกรรมทางสังคมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะเกี่ยวกับการตัดสินใจไปมีบทบาทต่อกิจกรรมทางสังคม การได้รับทราบข้อมูลการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจนจากผู้นำชุมชน การได้เรียนรู้กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ฯลฯ

6.5 ประชาชนมีจิตสำนึกต่อการเผยแพร่ที่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่น โดยพยายามสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นอย่างน้อยที่สุด

6.6 ผู้นำให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการมีจิตสำนึกที่ดีของประชาชนต่อการเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติประกอบการร่วมกิจกรรมในชุมชน เพื่อเป็นการเลือกใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเกิดประโยชน์ สร้างความประหยัดต่องบประมาณการดำเนินงาน รวมไปถึงเป็นการสร้างการเรียนรู้เพื่อรักษาสภาพแวดล้อมร่วมกันได้อย่างแท้จริง

6.7 เศรษฐกิจพอเพียงจะเข้าไปมีบทบาทต่อการใช้ชีวิตประชาชนในท้องถิ่นได้ ฉะนั้น การเลือกกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องให้ประชาชนมีบทบาทต่อการกำหนดกิจกรรมร่วมด้วย เพื่อให้ได้กิจกรรมที่สะท้อนความต้องการที่จริงของประชาชนได้

6.8 ผู้นำชุมชนมีการส่งเสริมการรับรู้ข่าวสารแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง การให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนที่เคารพต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น การเปิดโอกาสที่จะเรียนรู้ในการพึ่งพาตนเองแก่ประชาชน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษณากร ทาวะรัมย์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และได้ปัจจัย 2 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยภายในชุมชน 1) ผู้นำชุมชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชน 3) กระบวนการจัดการชุมชน 4) ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมชุมชน 5) ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัจจัยภายนอก 1) การสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐและเอกชน ในขณะที่งานวิจัยของประทีป มากมิตร (2560) ศึกษาความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ระดับความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 3.ปัจจัยเรียงลำดับจากปัจจัยที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมของชุมชน การรับใช้สังคมของผู้นำชุมชน และการสนับสนุน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของปัจจัยที่มีผลความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 49.10 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ เสกสรร สนว (2559) เมื่อนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนย่อมนำไปสู่การเป็นชุมชนพึ่งตนเองหรือชุมชนจัดการตนเองได้เพราะ ประการที่หนึ่งชุมชนค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชนที่แท้จริงว่าชุมชนมีปัญหอะไรชุมชนต้องการพัฒนาคนของชุมชนในรูปแบบใด ลักษณะใดบ้าง วิธีการค้นหาอาจจะทำให้รูปแบบของประชาคมหมู่บ้าน การทำการสนทนากลุ่ม (focus group) แล้วหาข้อสรุปร่วมกัน ประการที่สองหาแนวทางแก้ไขเมื่อสมาชิกในชุมชนทราบและเข้าใจในประเด็นปัญหาและความต้องการร่วมกัน ประการที่สามส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในชุมชนมีพฤติกรรมที่ดีโดยชุมชนมีรางวัลให้เริ่มตั้งแต่การกล่าวยกย่อง การมอบประกาศนียบัตร หรือการกล่าวชื่นชมผ่านหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เป็นต้นเพื่อให้ผู้ที่ทำความดีมีกำลังใจและเป็นแบบอย่างสำหรับคนในชุมชน ประการที่สี่จัดกลุ่มอาชีพและส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับสมาชิกเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ประการที่ห้าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้มีความเข้มแข็งและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิต โดยอาจจะเริ่มต้นจากกลุ่มคนที่สนใจในเรื่องเดียวกันมาทำกิจกรรมร่วมกันแล้วค่อยขยายวงกว้างเพิ่มขึ้นตามความเหมาะสม ในขณะเดียวกันหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 ระดับ คือ ครีวเรือนได้แก่ ปลุกข้าวให้พอเพียงต่อการบริโภคในครัวเรือน ปลุกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้กลุ่มหรือเครือข่ายเศรษฐกิจ ได้แก่ การผลิตสินค้าหรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม การจัดสวัสดิการให้สมาชิกภายในชุมชน การพัฒนาหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น และระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ควรมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อการพึ่งตนเอง ได้แก่ มีแผนชุมชนพึ่งตนเอง มีกิจกรรมการสะสมทุนเพื่อการประกอบอาชีพ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการ

พึ่งตนเองการพัฒนาในกลุ่มอาชีพ มีกิจกรรมเพื่อการดูแลสิ่งแวดล้อมของชุมชน การแข่งขันกีฬาต่อต้านยาเสพติดมีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงย่อมมีผลทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ด้วยการพัฒนาด้านการศึกษา เจตคติความเอื้ออาทร มีคุณธรรมและศีลธรรม ฯลฯ หากทุกคนในสังคมสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ย่อมช่วยยกระดับคุณภาพของตนเองและสังคมให้มีความเจริญงอกงามจนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการ

2.การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิฑูลย์ แก้วสุวรรณ (2559) วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่า 1) การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง โดยรวมอยู่ระดับปานกลาง โดยที่ด้านการมีความรู้ความเข้าใจที่อยู่ในระดับสูงสุคนั้น พบว่ามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปราชญ์ผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านที่ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดำเนินชีวิต ส่วนด้านความมีเหตุผลที่อยู่ในระดับต่ำสุด พบว่าชุมชนได้เห็นข้อเด่น ข้อดีโอกาส 2) ปัจจัยการพัฒนาตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างในการพัฒนาในด้านต่างๆ นั้นควรเน้นการพัฒนาและทบทวน ศึกษาให้ชัดเจนและทำเพื่อประโยชน์ในอนาคต การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มภาคกลางตอนล่าง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการปัญหาได้ด้วยตนเองตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางการปรับปรุงการพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบ ด้วยการมุ่งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเกิดขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มุลนิธิชัยพัฒนา (2553) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ดังนี้ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และการเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยคุณลักษณะสำคัญคือ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ กัน คือ 1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น 2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้นจะต้องเป็น ไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ 3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลนอกจากนี้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงยังต้องอาศัยเงื่อนไขการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง ต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน เมื่อปฏิบัติได้เช่นนี้ผลที่จะได้รับคือ การ

พัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี และงานวิจัยของขั้วภูมิภาค ดอนขวา (2557) การวิจัยเรื่อง แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของ ประเทศไทย พบว่า แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์กับการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทย ที่สร้างขึ้นนั้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ดี และ น้ำหนักองค์ประกอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีค่ามากที่สุด คือ องค์ประกอบด้านการมี ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (0.946) รองลงมาคือ ด้านความมีเหตุผล (0.851) และด้านความพอประมาณ (0.761) ตามลำดับ สำหรับองค์ประกอบการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีค่ามากที่สุด คือ ด้านการมีงานทำ (0.95) รองลงมา คือ ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ(0.94) ด้านการกระจายรายได้ที่ดี (0.94) ด้านมาตรฐานการครองชีพที่ดีขึ้น (0.89) และด้านการควบคุมการเกิดมลภาวะเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม (0.89) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจ สร้างสรรค์มีผล ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย เท่ากับ -0.23 และ 0.863 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรมีการสำรวจและศึกษาในข้อจำกัดของชุมชน ที่เป็นอุปสรรค ต่อการพัฒนาชุมชน เพื่อ แก้ไขปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันยิ่งขึ้น

1.2 ควรมีการสนับสนุนกิจกรรมการของแต่ละชุมชนให้มากขึ้นโดยผู้บริหารควรเข้าร่วมเพื่อ กระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการจัดทำและเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาใน พื้นที่มากขึ้น

1.3 ควรมีการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดโดยให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของปริมาณงานในแง่ของ การประหยัดและคุ้มค่าทั้งในด้านพลังงานและงบประมาณ โดยต้องรักษาคุณภาพของงานไว้ในระดับที่ มาตรฐานที่กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาในกลุ่มประชากรที่มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาชุมชน และนำหลักการอื่นๆที่ เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็น ประโยชน์ในเชิงลึกในปัจจัยอื่นๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน ว่ามีปัจจัยใดที่สามารถทำให้กลุ่มคนเกิดการ เรียนรู้ และพัฒนาได้อย่างยั่งยืน

บรรณานุกรม

- ขวัญกมล ดอนขวา. (2557). **แบบจำลองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย**. สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชา เทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ณพิชญา วาจาจรุระ. (2552). **กระบวนการพัฒนาและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ ในการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษา 4 ชุมชน จาก 4 ภูมิภาค**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธนากร สังเขป. (2556). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักพิมพ์มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- ประทีป มากมิตร. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จต่อการพัฒนาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ปี ที่ 19 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2560.
- ปิติณช์ ไสลบาท. (2550). **การจัดการฐานทรัพยากรและโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เอื้อต่อการ พัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาบ้านนาฝาย ตำบลหัวเรืออำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- พีรพัฒน์ พันศิริ. (2559). **การพัฒนาองค์กรชุมชน**. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- มูลนิธิชัยพัฒนา. (2553). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. วารสารมูลนิธิชัยพัฒนา, ฉบับประจำเดือน สิงหาคม 2553.
- มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ. (2555). **พระสืบสานแนวพระราชดำริ แนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ. 2555**. สถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทอง หลัง.
- วิฑูรย์ แก้วสุวรรณ. (2559). **การพัฒนาชุมชนตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มจังหวัด ภาคกลางตอนล่าง**. รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียง : ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ.
- สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง จังหวัดนนทบุรี วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2563 สืบค้นจาก <https://nonlocal.go.th/public/contact/data/index/menu/122>

- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2554). การทรงงานพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- เสกสรรค์ สนวา. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการจัดการตนเองของชุมชนอย่างยั่งยืน.
- อุษณากร ทาวะรัมย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
ต้นแบบ อำเภอเกาะจันทร์ จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี : วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัย
บูรพา.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test*. (5th ed.). New York: Harper
Collins.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Ed. New York. Harper
and Row Publications.